



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. An Deus suâ infinitâ Providentiâ, omnes nostras bonas operationes
ab æterno prædefiniat, & prædeterminet?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

potentia executiva. Quare D. Thomas loco citato de verit. in fine corporis articuli ait: *Actus potentie presupponit actum providentie sicut divigentis: unde in providentia non includitur potentia, sicut voluntas.* Id magis constabit ex dicendis Tractatu sequenti, ubi actus ad prædestinationis negotium pertinentes discutimus, & præcipua discrimina quæ intercedunt inter providentiam Dei generalem, & prædestinationem, quæ est specialis providentia, quæ creatura rationalis ad æternam beatitudinem efficaciter ordinatur, exponemus.

95. Querit D. Thomas hic art. 3. an Deus immediatè omnibus rebus provideat? Et respondet quod ad providentiam duo pertinent, scilicet ratio ordinis rerum provifatum in finem, & executio hujus ordinis, quæ gubernatio dicitur. Et subdit, quod quantum ad primum, Deus immediatè omnibus prævidet, cum in suo intellectu habeat rationes omnium rerum etiam minimarum; non verò quantum ad secundum, sed inferiora gubernat per superiora; non propter defectum suæ virtutis, sed propter abundantiam suæ bonitatis, ut dignitatem causalitatis etiam creaturis communitet.

Id magis explicat & confirmat 3. contra Gent. cap. 77 ex differentia quæ est inter Dei providentiam, quatenus ordinat, & eandem, quatenus exequitur eundem ordinem; *primum enim (inquit) fit per virtutem cognoscitivam, secundum per virtutem operativam: hæc autem ita se habent, quod tanto perfectior est ordinatio, quanto perfectior virtus cognoscitiva, & quanto magis ad minima descenditur: minimorum autem executio concedet inferiorum virtutem effectui proportionatam: in Deo verò quantum ad utrumque summa perfectio est, in eo enim est perfectissima sapientia ad ordinandum, & perfectissima virtus ad operandum: oportet igitur quod ipse per sapientiam omnium ordines disponat etiam minimorum, exequatur verò minima, sive infima, per alias inferiores virtutes, per quas ipse operatur, sicut virtus universalis & altior, per inferiorem & particularem virtutem:* Ergo convenientissimum est, quod Deus res per seipsum disponat & ordinet, illam tamen dispositionem per causas inferiores exequatur, & quibusdam utatur creaturis, ut alias regat & gubernet. Unde substantiis intellectualibus utitur in gubernatione rerum corporalium, & inter substantias corporales, inferiora hæc & subblunaria, reguntur per corpora cælestia; homo verò, quia medium tenet inter creaturas merè spirituales & corporales; ut spiritualis & cognoscitivus, subjicitur Angelis à quibus illuminatur; ut corporeus verò, & in actionibus corporeis subditur corporibus cælestibus, & ab eorum influentiis dependet; quatenus verò liber, & agens voluntarium, ac sui ipsius dominus, nulli rei creatæ subjicitur, sed soli Deo, cujus providentiæ ejus motus voluntarij & liberi immediatè subduntur, ut docet S. Thomas 3. contra Gent. cap. 90.

96. Nec solum in ordine naturæ Deus regit creaturas inferiores per superiores, sed etiam in ordine gratiæ; quod ex duplici capite provenit. Primò ex ipsa Dei providentia, quæ ut perfectissima est, convenientissimum etiam ordinem rebus tribuit: sic autem res convenientissimè ordinantur, quando perfectio unius cedit in bonum imperfectioris, & excessus illius quæ perfectior est, redundat in utilitatem ejus quæ minus est perfecta: *Perfectio divina providentiæ (inquit D. Thomas)*

Tom. I.

A requirit ut excessum aliquarum rerum supra alias ad ordinem convenientem reducat: hoc autem fit, cum ex superabundantia aliquorum magis habentium, provenit aliquod bonum minus habentibus. Secundò id provenit ex ipsa perfectione rerum, cum enim bonum sit sui diffusivum, ex Dionysio 4. de divinis nominibus, quò est res aliqua melior, eò est magis diffusiva sui. Item quò res aliqua est melior & perfectior, eò est Deo similior: Deus autem totus est sui diffusivus: Ergo quò aliquæ agentia magis in participatione divinæ bonitatis constituuntur, tantò magis perfectiones suas nituntur in alios transfundere, quantum possibile est. Unde Beatus Petrus monet eos qui divinam bonitatem per gratiam participant, ut eam in alios, quantum fieri potest, transfundant: *Vnusquisque (inquit) sicut accipit gratiam, in alterum illam administrans, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei.* Ex quo infert D. Thomas infra quæst. 106. art. 4. quod *Sancti Angeli qui sunt in plenissima participatione divinæ bonitatis, quicquid à Deo percipiunt, subjunctis impertiuntur.* Ex hoc etiam constat, quod intra ordinem gratiæ, Christus Dominus, ut Deo propinquior (cum Deus sit) in totum ordinem illum influit, neque enim aliquis participat gratiam aliquam, quam ex ejus meritis non possideat; & sancti quò Christo sive Deo sunt propinquiores, ut Beatissima Virgo, Apostoli, fundatores Ordinum &c. eò magis influunt in alios.

ARTICVLVS III.

An Deus suâ infinitâ Providentiâ, omnes nostras bonas operationes ab æterno prædefiniat, & prædeterminet?

§. I.

Quibusdam præmissis, sententia affirmativa ut vera eligitur.

97. Notandum primò, duplex solere distingui decretum à Theologis, unum positivum, quo Deus vult positivè aliquid esse, & aliud permissivum, quo sinit, vel permittit aliquid fieri. Ut enim dicit Augustinus in Enchirid. cap. 95. *Non fit aliquid, nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo.* De hoc secundo decreto non loquimur in præsentem, quia non agimus hic de actibus malis & peccaminosis, quos Deus solum permittit, sed de bonis operibus, quæ positivè vult, & decernit, ac per scientiam approbationis cognoscit.

98. Notandum secundo, quòd quando queritur, an divina providentia actus liberos voluntatis creatæ prædefiniat, & prædeterminet? particula præ duplicem potest importare, vel designare prioritatem. Unam durationis & temporis: alteram naturæ, seu causalitatis. De prima, nulla est difficultas, vel controversia: constat enim, ab æterno, & ante omnia tempora, dispositionem de rebus faciendis fuisse in mente divina. Nam *elegit nos ante mundi constitutionem*; ut ait Apostolus: *& ante secula decrevit, qualiter per secula disposuit,* inquit Gregorius in moralibus. Tota ergo controversia devolvitur ad secundum genus prioritatis, an scilicet dentur in Deo decreta, quæ prioritatem naturæ & causalitatis

§. II.

antecedant futuritionem consensûs, & determinationis nostræ voluntatis, vel illam supponant ut à Deo prævisam per scientiam mediam? Cujus difficultatis resolutio pendet ex principiis suprâ statutis, impugnando scientiam mediam, & divinorum decretorum efficaciam demonstrando.

99. Dico, Deum suâ infinitâ providentiâ præordinare, prædefinire, seu prædeterminare omnes actus bonos & honestos quos voluntas creata in tempore elicita est: non solum quantum ad illorum substantiam, sed etiam quantum ad modum libertatis & contingentie in eis inclusum. Est contra defensores scientie mediæ, qui (ut suprâ vidimus) tales prædefinitiones & prædeterminationes æternas & efficaces rejiciunt, & sola decreta indifferentia & conditionata, consensum & determinationem liberi arbitrij expectantia, in Deo agnoscunt. Vel si admittant decreta determinata & absoluta, volunt ea esse subordinata scientie mediæ, & supponere prævisionem futuri consensûs, saltem sub conditione quod homo ponatur in his vel illis circumstantiis & occasionibus.

100. Nostram tamen conclusionem docent non solum omnes Thomistæ, sed etiam plures ex antiquioribus & recentioribus Theologis, quorum longum catalogum conscribunt Salmanticenses hæc disp. 10. dub. 3. & Alvarez lib. 1. responsionum cap. 1. Imò Henricus Henriques celebris scriptor Societatis libro ultimo de fine hominis, cap. 4. num. 2. in textu fatetur hanc ante Molinam fuisse concordem & unanimum Theologorum sententiam. *Rectè (inquit) concors Theologorum sententia docet, Deum habere prædeterminationem bonorum efficacem, ex providentia perfecta ab æterno, in qua, & per quam, tanquam per rationem, cerè omnia sciat.* Et cap. 5. allegat pro hac sententia plusquam viginti Doctores, tam ex antiquis, quam ex modernis. Et ibidem addit, *Non est ita difficile conciliare libertatem hominis cum tali prædeterminatione, ut quidam Recentiores putant.* Subscribit Azorius, & quod olim de Cicerone Augustinus dixit, junioribus suæ Societatis Theologis attribuit: ait enim lib. 4. instit. Moral. cap. 22. quæst. 21. *Pauci juniores Theologi, ut voluntatem nostram liberam faciant, faciunt sacrilegam, dum negant Deum opera nostra bona præfinire.*

§. II.

Quadam Scriptura testimonia breviter expenduntur.

PLura Scripturæ loca suprâ disp. 5. retulimus, ad divinorum decretorum efficaciam demonstrandam, quæ etiam æternas divinæ providentiæ prædefinitiones apertè declarant. Ut tamen hæc veritas, quæ est unum ex præcipuis doctrinæ Thomisticæ fundamentis, magis elucidetur, & firmius stabilatur, alia Scripturæ testimonia breviter hic exponenda sunt.

101. Primum sumitur ex Apostolo ad Ephes. 1. dicente: *Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Quibus verbis in primis rejicit decreta indifferentia & conditionata, consensum, & determinationem voluntatis creatæ expectantia: nam ut ibidem observat S. Thomas, *Apostolus non dicit quod Deus operatur omnia secundum voluntatem, ne credas quod sit irrationabilis, sed secundum consilium voluntatis suæ: id est secundum voluntatem suam, quæ est ex ratione; non secun-*

A *dum quod ratio imponat discursum, sed secundum quod designat certam & deliberatam voluntatem.* Constat autem quod nomine certæ & deliberatæ voluntatis, non intelligitur voluntas conditionalis & inefficax, quæ Deus decernat se influxurum in actus voluntatis creatæ, si ipsa voluerit: nam hæc voluntas non est certa, sed potius incerta & indeterminata; siquidem ex vi hujus voluntatis non habet Deus potius concurrere, quam non concurrere; sed sicut concurreret si voluntas creata vellet, ita non concurreret, si voluntas creata non vellet: Ergo &c.

Secundò per hæc Apostoli verba, excluduntur alia decreta absoluta & determinata, prævisionem futuri consensûs supponentia, quæ etiam in Deo fingunt defensores scientie mediæ: nam si Deus nihil circa nostros actus liberis determinatè statueret, nisi suppositâ prævisioni futuri consensûs voluntatis nostræ, non operaretur omnia secundum consilium voluntatis suæ, sed potius secundum præscientiam consensûs & deliberationis voluntatis nostræ. Unde Author libri Hypognosticon rectè notavit, Paulum non dixisse quod Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis humanæ (sive absolutè, sive sub conditione prævisum) sed secundum consilium voluntatis suæ: quia ad hanc solum respexit, ut de operationibus creatis in tempore facientis dispo-

C *neret.* Secundum testimonium habetur cap. 2. ejusdem Epistolæ ad Ephesios, ubi dicitur: *Ipse enim sumus factura, creati in Christo Jesu in operibus bonis, quæ preparavit Deus ut in illis ambulemus.* Circa quem locum duo etiam notanda sunt. Primum est, quod fideles dicuntur creati in operibus bonis, quia sicut creatio non præsupponit subjectum, sed facit; ita voluntas divina preparans bona opera, non præsupponit consensum voluntatis nostræ, sed illum per suam gratiam efficit. Secundum, quod dicuntur bona opera à Deo præparata: id est prædestinata, prædefinita, seu prædeterminata, juxta significationem textus Græci, ubi habetur verbum *απερίσταν*, quod significat prædefinire, præstatuere, & prædeterminare. Unde D. Athanasius explicans hæc verba Apostoli, hanc præparationem, *prædestinationem* appellat. Et S. Prosper resp. 14. ad capita Gallorum: *Fides (inquit) & charitatis opera, atque in eju usque ad finem perseverantia, quia homini per Dei gratiam conferuntur, rectè & ista & quæ eis retribuenda sunt, prædestinata dicuntur ex auctoritate Apostoli dicentis, Creati in operibus bonis quæ preparavit Deus &c.* Quod desumpsit ex Augustino lib. de prædest. SS. cap. 10. & ex illis postea S. Fulgentius, qui lib. 1. ad Monimum ait: *Deus hoc gratuita justificatione tribuit preparatum, quod in æterna prædestinatione preparaverat tribuendum.*

E His Apostoli testimoniis addi potest istud Ecclesiastici 33. *Quare dies diem superat, & annus annum à Sole? A Domini scientia separati sunt, facti Sole, & præceptum custodiente, per Dei sapientiam dividuntur, & immutavit tempora, & dies festos ipsorum, & ex ipsis exaltavit, & magnificavit Deus.* Quæ analogiâ dierum & annorum intelligi putat Augustinus discretionem justorum à peccatoribus, & prædestinatorum à reprobis, factam ex dispositione & prædefinitione divina: sicut enim dies diem superat, cum alius alio sit lucidior, placidior, salubrior, feracior, imò etiam festivior & sanctior, quam-

vis ex parte ipsorum nulla sit ratio discriminis, uniusque & idem Sol omnium sit causa; quia Deus suā providentiā disponit cursum Solis, & suis legibus decernit festivitatem & sanctitatem dierum; ita ex hominibus & Angelis alius alium superat meritis, sanctitate, & beatitudine aeternā, quamvis ex parte ipsorum, nulla eos ratio seu causa discernat, sed Deus suā providentiā, & auxiliorum gratiæ dispositione, eos dividit & inaequales facit.

§. III.

Celebre S. Dionysij testimonium.

EAsdem aeternas & efficaces divinae voluntatis praedefinitiones, passim docent SS. Patres, easque varijs nominibus insigniunt. Nam D. Dionysius vocat illas: *Divinas & bonas voluntates, existentium praedeterminativas, & effectivas*. D. Athanasius & Damascenus, *divinas praedefinitiones*. D. Thomas, *praedeterminationes*. D. Augustinus, D. Gregorius, SS. Prosper, & Fulgentius, *praedeterminationes*. Dionysius Carthusianus, dicit quod *Theologia vocat illas paradigmata*. Et Marcellus illas nominat, *praescriptiones, & amedecreta*.

104. Celebris ergo locus habetur apud Dionysium cap. 7. de divin. nomin. titulo de exemplaribus: ubi, ut advertit D. Thomas ibidem lect. 1. agit contra quemdam Clementem Philosophum Platonium, qui existimabat Deum non esse causam rerum determinatricem, & productivam, secundum proprias rationes, sed solum secundum id quod est illis commune. Unde ponebat (inquit S. Doctor) quasdam causas secundas, per quas res ad proprias naturas determinantur; & has causas secundas, exemplaria rerum vocabat. At S. Dionysius ibidem demonstrat, Deum esse primam causam particularium entium, secundum quod sunt in proprijs & determinatis naturis; & omnia esse in ipso existentia, ex ipso incipientia, in ipso custodita, ad ipsum terminata, & ab illo praedefinita, & praedeterminata, exemplaribus divinis praedeterminativis, quae sunt quasi principia divinae sapientiae practicae, quia Deus omnia producit. *Exemplaria*, inquit, *esse dicimus in Deo, existentium rationes substantialificas, & singulariter praesistentes, quas Theologia praedefinitiones vocat, & divinas ac bonas voluntates, existentium praedeterminativas, & effectivas, secundum quas substantialis essentia omnia praedefinit, & produxit*. Quibus verbis expressè docet, quod sicut artifex volens domum edificare, prius eam in mente format, & omnes ejus partes determinat ac disponit, & postmodum eam producit in re. Ita Deus tanquam supremus artifex, ab aeterno praedefinit omnia & singula, quae in universo mundo erant facturus, & consequenter etiam actus liberis voluntatis nostrae. Unde D. Damascenus orat. 1. de imagin. citans hunc locum D. Dionysij, ait: *Has imagines & exemplaria, praedefinitiones appellat Sanctus ille, Dei munere, divinis in rebus considerandis & explicandis, excellentissimus Dionysius: omnia enim ab illo praefinita, & sine ulla commutatione in ejus consilio, non aliter antequam fierent, erant expressa, quam si quis velit edificare domum, prius imaginem ac formam ipsam in animo effingit, & cogitatione complectitur*.

105. Respondet Petrus à S. Joseph in Opusculo quod defensionem Divi Thoma appellat: in hoc Tom. I.

A testimonio Dionysij, solum explicari ideas omnium rerum, ab aeterno in mente divina praesistentes, nec ibidem ullam fieri mentionem de decreto praedefiniente rerum existentiam, vel futuritionem.

Sed contra: Dionysius ibi non loquitur de ideis pure speculativis, quibus res mere possibiles, in divina essentia & omnipotentia, tanquam in causa representantur; sed de ideis practicis, & representantibus res ut existentes, vel futuras: At qui idea practica, & representantes res ut existentes, vel futuras, involunt propositum, seu decretum efficacis divinae voluntatis, quo res mere possibiles transferuntur à statu mere possibilitatis, ad statum existentiae vel futuritionis, ut docet D. Thomas quaest. 6. de verit. art. 6. his verbis: *Idea in Deo ad ea quae sunt, vel fuerunt, vel erunt producenda, determinatur ex proposito divinae voluntatis*. Ergo Dionysius non loquitur ibi solum de divinis ideis, sed etiam de decreto, & praedefinitione divinae voluntatis.

Confirmatur: Dionysius in praefato testimonio dicit quod Theologia hujusmodi ideas & exemplaria in mente divina existentia, *Praedefinitiones vocat, & divinas ac bonas voluntates, existentium praedeterminativas*. Et S. Thomas hunc locum explicans, ait: *Hujusmodi rationes sacra Scriptura vocat praedefinitiones, & bonas voluntates, quae sunt distinctiva entium, & effectiva ipsorum; quia per hujusmodi rationes, substantialis Dei esse praedeterminavit omnia, & produxit*. Sed ideae nudè sumptae, cum non pertineant ad voluntatem, sed solum ad intellectum, non possunt appellari bonae voluntates, neque nomine praedefinitionis, & praedeterminationis insigniri, nisi considerentur ut determinatae, & applicatae ad certos effectus representandos & producendos, per decretum efficacis, & praedeterminans rerum existentiam, vel futuritionem, ut de se pater: Ergo D. Dionysius, & S. Thomas, in praefato testimonio, non loquuntur solum de ideis divinis, sed etiam de decreto praedefiniente & praedeterminante futuritionem, vel existentiam rerum.

§. IV.

Alia Sanctorum Patrum testimonia.

Praeter hoc celebre D. Dionysij testimonium, 107. plura alia ex Sanctis Patribus adduci solent à nostris Thomistis, in ejusdem veritatis confirmationem. Insignis est locus Augustini apud Prosperum sententiā 58. sic dicentis, *Divina voluntas est suprema causa omnium corporalium, spiritualiumque motionum: nihil enim fit visibiliter & sensibiliter, quod non de invisibili, & intelligibili summi Imperatoris aula, aut jubeatur, aut permittatur &c.* Et in libro Soliloquiorum, qui in appendice tomi 9. habetur, cap. 26. sic dicitur: *Priusquam me formares in utero, novisti me, & antequam exirem de vulva, quidquid tibi placuit, praordinasti de me*. Et cap. 24. *Velle quod bonum est non possum, nisi tu velis*. Et 5. de civitate Dei cap. 9. dicit, quod voluntates nostrae tantum valent, quantum Deus eas valere voluit, atque praescivit. Et ideo quidquid valent, certissime valent, & quod facturae sunt ipse, omnino facturae sunt. Et ibidem, ad designandam summam & infinitam divinae voluntatis efficaciam, & infallibilitatem, docet eam aliquo modo fati nomine appellari posse: ait enim, *Quapropter si mihi fas*

non alicui rei adhibendum placeret, magis dicere esse fatum infirmioris potentioris voluntatem qui eum habet in potestate. Unde Boëtius 4. de consolat. prosa 7. hæc scribit: *Ordo fatalis ex providentiæ simplicitate procedit: sicut enim artifex faciendæ rei formam mente concipiens, movet operis effectum: ita Deus providentiâ singulari, singula movet, ac infallibiliter disponit faciendâ.* Denique idem Augustinus Tractatu 105. in Joan. ait: *Deus omnia futura prædestinavit.* Et Tractatu 68. *Deus fecit futura, ea prædestinando.* Et de prædest. Sanctorum cap. 10. *Prædestinatione suâ Deus ea præscivit que fuerat ipse facturus: Deus autem non potest in suâ prædestinatione seu decreto, actus nostros futuros præscire, nisi tale decretum sit de se efficax, & causans liberam nostræ voluntatis determinationem, subindeque eam prædeterminans, non verò futurum ejus consensum & determinationem expectans, ut in Tractatu de scientia Dei ostendimus.*

Disp. 4.
art. 4.

Denique idem S. Doctor, & invictissimus divinæ gratiæ defensor, lib. de bono persever. cap. 17. hæc scribit: *Si bona opera dantur à Deo, & se daturum esse præscivit, profecto prædestinavit.* Nomine autem prædestinationis, D. Augustinus & alij Sancti Patres, non solum transmissionem electorum ad gloriam, sed etiam divinæ voluntatis prædefinitionem & prædeterminationem, respectu actuum nostrorum liberorum significant, ut in Tractatu de scientia Dei ostendimus.

Disp. 6.
art. 4.

Unde Fulgentius lib. 3. de verit. prædestinationis & gratiæ cap. 2. *Deus prædestinavit ad vitam bonam, prædestinavit ad vitam æternam, prædestinavit ad fidem, prædestinavit ad speciem, prædestinavit adoptandos in saculo, prædestinavit glorificandos in regno.* Idipsum etiam ingenuè fatetur Molina infra quæst. 23. disp. 1. ad art. 1. & 2. §. alij verò: ubi aliquorum Patrum recenset sententiam, qui prædestinationem volunt significare prædefinitionem ac præordinationem, eamque locis firmat Scripturæ, quos Latinus Interpret transtulit *Prædestinavit*: cum in Græco habeatur verbum *προορίζω*, quod est *prædestinatio, præstino, prædetermino.*

§. V.

Testimonia D. Thomæ.

108. **D**Ivo Augustino concinit fidelissimus ejus discipulus S. Thomas, qui varijs in locis, eandem divinæ voluntatis prædefinitiones, apertissimè docet. Nam quæst. 3. de verit. art. 7. ait in terminis: *Omnes effectus secundi ex prædefinitione Dei proveniunt.* Si omnes: Ergo nulli sunt qui non proveniant: Ergo etiam liber consensus nostræ voluntatis est à Deo prædefinitus, & non solum prævisus, & subjacet ordini prædestinationis, & non solum præscientiæ. Unde idem S. Doctor quæst. 6. de verit. art. 2. ad 11. inquit: *Hoc ipsum quod est velle accipere gratiam, est nobis ex prædestinatione.* Et in hac parte quæst. 23. art. 5. expressè docet, quod *non est distinctum id quod est ex prædestinatione, & ex arbitrio nostro: sicut nec est distinctum quod est ex causa prima & secunda.*

Præterea idem Angelicus Præceptor 1. parte quæst. 116. art. 1. in corp. sic habet: *Ea qua hic per accidens aguntur, sive in rebus naturalibus, sive humanis, reducuntur in aliquam causam præordinantem, qua est providentiâ divina.* Et quodlibeto 12. art. 4. subscribit sententiæ illorum qui

A dicunt, quod à Providentiâ Dei omnia sunt PRÆDETERMINATA, & ordinata. Et in hoc sensu ibidem docet cum Augustino supra relato, posse concedi omnia subjeci fato, dummodo nomine fati, intelligamus divinam providentiâ, omnia quæ sunt in mundo, absoluto & efficaci decreto præordinantem, & prædeterminantem. Et in 1. ad Annibaldum dist. 37. quæst. unicâ art. 4. ait expressè, *A voluntate divina modum rerum producendarum esse PRÆDETERMINATVM.* Item ad caput 37. Hæc in illa verba: *Nunquid non audisti qua olim fecerim ei?* inquit ex Dei persona: *Malum pœna quod per ipsum inferre prævidi, & PRÆDETERMINAVI.* Et opusc. 1. cap. 16. docet ex Athanasio, incarnationem Christi esse factam,

B secundum PRÆDETERMINATIONEM DIVINAM. Item 1. ad Timot. 2. lect. 2. exponens illa verba Apostoli, *Cujus testimonium temporibus suis confirmatum est.* inquit: *Temperibus scilicet quibus PRÆDETERMINATVM erat fieri.* Et in hac parte quæst. sequenti art. 1. ad 1. solvens argumentum ex Damasceno dicente: *Omnia quidem præcognoscit Deus, sed non omnia prædeterminat:* Respondet quod *Damascenus vocat prædeterminationem, impositionem necessitatis: sicut in rebus naturalibus qua sunt determinata ad unum.* Et eodem modo satisfacit 3. contra Gent. cap. 90. in fine, ubi ait: *Id quod docet Damascenus, quod Deus ea qua sunt in nobis præcognoscit, sed non prædeterminat, exponendum est, ut intelligatur, ea qua sunt in nobis, divinæ determinationi non esse subjecta, quasi ab ea necessitatem accipiant.* Sentit ergo S. Thomas, decretum voluntatem nostram prædeterminans, non ad unum per modum naturæ, sed per modum libertatis, esse necessariò admittendum; alioquin frustra sic explicuisset Damascenum; imò nec debuisset illum interpretari, sed illius dictum absolutè concedere.

D Ex quibus testimonijs, fideliter, & de verbo ad verbum relatis, intelliges quàm parùm versati sint in lectione D. Thomæ quidam Recentiores, qui dicunt nomen hoc, *prædeterminationis*, nullibi apud S. Thomam reperiri, sed à recentioribus Thomistis fuisse excogitatum.

Intelliges etiam, eosdem Authores immeritò hoc nomen rejicere ac despiciere, cum illud usurpetur, non solum à S. Thoma, sed etiam à D. Dionysio, Damasceno, Athanasio, alijsque SS. Patribus supra relatis. Imò S. Dionysius dicit, *sacram Theologiam: Sanctus verò Thomas, sacram Scripturam,* appellare rationes, seu ideas in mente Dei existentes, & per liberum Dei decretum, ad certos & determinatos effectus producendos & representandos determinatas: *Divinas & bonas voluntates, existentium PRÆDETERMINATIVAS,* ut constat ex locis supra relatis. Et meritò quod ille sacram Theologiam, iste sacram Scripturam dixit, nam tempore S. Dionysij, quæ erat alia sacra Theologia, quàm Scriptura sacra?

E Denique S. Doctorem decreta prædeterminantia admisisse, argumentum evidens est, quod ipse pluribus suis doctrinæ locis, quæ in Tractatu de scientia Dei retulimus, docuit scientiam Dei respectu futurorum contingentium, & actuum nostrorum liberorum, fundari in decreto, illic ut medio niti: decretum enim Dei non potest habere rationem medij in quo certò & infallibiliter futura contingentia & actus liberos nostræ voluntatis cognoscat, nisi sit prædeterminans, seu

110.

Disp. 4.
art. 5.
§. 2.

determinationem nostræ voluntatis prioritate naturæ & causalitatis antecedens; nam (ut ibidem observavimus) ut aliquid habeat rationem medij ducentis certò & infallibiliter in cognitionem alterius, debet habere certam & infallibilem cum eo connexionem, illudque prioritate saltem naturæ & causalitatis antecedere: si enim esset purè concomitans, & ei correlatum, cum concomitantia & correlata sint simul cognitione & naturâ, ut docent Philosophi, illa simul cognoscerentur, & utrumque esset reciproce ratio cognoscendi aliud, ut constat in paternitate & filiatione. Hæ autem conditiones non possunt convenire nisi decreto prædeterminanti, quia decretum indifferens non habet infallibilem nexum cum actibus liberis nostræ voluntatis, sed indifferenter conjungitur & componitur cum consensu vel dissensu, ad libitum ipsius voluntatis creatæ, tale decretum purificantis, ac determinantis ad quodcumque voluerit. Decretum verò absolutum, subordinatum scientiæ mediæ, & ab ea regulatum, non antecedit prioritate naturæ consensum & determinationem voluntatis, sed illud in priori naturæ supponit à Deo prævisum per scientiam illam exploratricem, quia juxta Adversarios, nisi præscientia exploraverit, prædestinatio nihil decernit.

§. VI.

Præcluditur aditus soliti evasioni Adversariorum.

111. **T**Am clara & expressa Scripturæ & Sanctorum Patrum testimonia, conantur eludere Adversarij, dicendo his locis solum haberi, Deum prædefinire omnia opera nostra, antequam fiant actu in tempore; non tamen antequam per scientiam mediam prævideantur futura. Verùm huic evasioni facile ex supra dictis aditus præcludi potest.
112. In primis enim illa responsio non habet locum in sententia plurium Recentiorum, qui in Deo agnoscunt decreta solum indifferentia & conditionata, respectu nostrorum actuum liberorum; & negant omnia decreta determinata & absoluta, omnesque prædefinitiones relatas ad actus liberos nostræ voluntatis.
113. Secundò, Contra hanc evasione militat Scripturæ testimonia §. 2. adducta. Si enim Deus non posset quidquam circa actus liberos nostræ voluntatis definire & decernere, nisi præviso consensu, & deliberatione nostrâ, non operaretur omnia secundum consilium voluntatis suæ, ut dicit Apostolus; sed potiùs secundum consilium, & deliberationem, seu electionem voluntatis nostræ, ut olim docebat Fautus, cujus verba infra referemus. Item si divina constitutio & decretum supponeret prævisionem futuri consensûs voluntatis creatæ, ineptè dicerentur ab Apostolo fideles creati in Christo Jesu in operibus bonis: divinum enim decretum, quo ab æterno Deus bona opera præparavit, majorem haberet similitudinem & analogiam cum educatione, quæ fit ex præsupposito subjecto, quam cum creatione, quæ nullum præsupponit subjectum. Incongruè etiam Deus diceretur in Scriptura trahere homines ad consensum, & de nolentibus facere volentes: ubi enim prævidetur voluntas hominis consensura, & seipsam sub auxilio & concursu merè indifferenti determinatura, ibi nulla potest esse vel imaginari tractio, vel cordis

immutatio: *Quis enim* (inquit Augustinus) *immu- huius, si jam volebat &c.*

Tertiò, Contra eandem responsionem pugnant præfata Sanctorum Patrum testimonia, in quibus dicitur omnia esse à Deo præordinata, prædefinita, & prædeterminata. Si enim decretum quo Deus bona nostra opera decernit, ac definit, esset ordine rationis posterius determinatione prævisâ voluntatis creatæ, incongruè divinæ voluntatis prædefinitio, & prædeterminatio vocaretur, & potiùs ejus postdefinitio, & postdeterminationio deberet appellari.

Quartò, D. Augustinus & S. Thomas supra relati, docent in bono sensu posse admitti fatum, dummodo hoc nomine non intelligamus dispositionem siderum, & concatenationem, seu coordinationem causarum naturalium, à qua Gentiles existimabant omnia in rebus humanis contingere, sed divinam providentiam, omnia quæ fiunt in mundo, ab æterno præordinantem & prædeterminantem conformiter ad naturam & conditionem cujuslibet rei creatæ. Unde dicit Augustinus 5. de civit. relatus à D. Thoma quodlibeto 12. articulo 4. *Si quis hoc modo intelligat fatum, sententiam teneat, & linguam corrigat, nec dicat fatum, sed Dei providentiam.* Sed absurdum esset ac ridiculum, divinam providentiam fati nomine appellare, si nihil circa nostros actus liberos decerneret ac definiret, nisi suppositâ prævisione futuri consensûs nostræ voluntatis: Ergo &c.

Quintò, Hæc responsio videtur favere doctrinæ Fauti lib. 2. de gratia & libero arbit. cap. 2. ubi ait, *quod magis de origine voluntatis humana, genus præscientia derivatur, & quod præscientia Dei de materia humanorum actuum sumit exordium.*

Denique, SS. Patres, ut reddant rationem infallibilitatis divinæ providentiæ, non recurrunt ad Dei præscientiam explorantem futurum consensum liberi arbitrij creati, sed potiùs ad infinitam efficaciam divinæ voluntatis, efficientis per suam gratiam ut voluntas creata infallibiliter & liberè, divinæ vocationi consentiat, ut constat ex locis disp. 5. relatis: præfertim ex illo per celebri Augustini testimonio de prædest. Sanctorum cap. 10. ubi explicans hæc verba Apostoli: *Credidit Abraham Deo, quoniam quæ promisit potens est & facere, & ponderans hæc ultima verba: Non ait predicere (inquit) atque præscire, sed ait, potens & facere; ac per hoc facta non aliena sed sua: quia ut immediatè antea dixerat: Etsi faciunt homines bona quæ pertinent ad colendum Deum, ipse facit ut illi faciant quæ precipit, non illi faciunt ut ipse faciat quæ promisit: alioquin ut Dei promissa compleantur, non in Dei sed in hominum est potestate, & quod à Domino promissum est, ab ipsis redditur Abrahæ.* Et de cor-

rept. & gratia cap. 8. reducit infallibilem perseverantiam Petri in fide, ad divinam præparationem, quæ est prædefinitio seu prædestinatio, & inquit: *Quis ignorat fuisse perituram fidem Petri, si ea quæ fidelis erat voluntas, ipsa deficeret, & permansuram, si eadem voluntas maneret? Sed quia preparatur voluntas à Domino, idè pro illo Christi non posset esse inanis oratio. Ecce totam causam infallibilem efficaciam habendi firmam perseverantiam in fide, quia scilicet præparatur voluntas à Domino: Ergo ex præparatione & prædefinitioe Dei, non ex prævisione futuri consensûs, & ex præsuppositione aliqua prævisâ*

ex parte nostri, provenit infallibilitas, & efficacia divini decreti.

Idem docet Anselmus libro de concordia prædestinationis & liberi arbitrij, his verbis: *Quoniam enim quod Deus vult non potest non esse, cum vult hominis voluntatem nullâ cogi aut prohiberi necessitate ad volendum vel ad non volendum, & vult effectum sequi voluntatem, tunc necesse est voluntatem esse liberam, & esse quod vult.* Quibus verbis infallibilitatem effectus liberi reducit tanquam in primam radicem, ad absolutum & efficax decretum voluntatis divinæ; prædefinientis actus futuros, etiam contingentes & liberos, ratione cujus non potest in sensu composito, & factâ suppositione divini decreti, non subsequi actus à Deo volitus.

§. VII.

Rationes Theologicæ.

PLura sunt fundamenta Theologica, ex quibus nostri Thomistæ probare solent, Deum actus nostros liberos, sine læsione & præiudicio libertatis creatæ, infinitâ suâ providentiâ ab æterno prædefinire, & prædeterminare. Nos hic solidiora, & faciliora exponemus.

118. Primum potest sic proponi. Deus est primum ens, ac proinde primum intelligens, & primum volens, & consequenter primum liberum: Sed primum liberum debet prædefinire, & prædeterminare actus liberos voluntatis creatæ: Ergo & Deus. Major patet, Minor verò, in qua est difficultas, sic probatur. Primum liberum debet esse primum eligens, & primum determinans; cum libertas voluntatis, in eius electione & determinatione consistat: Ergo non debet expectare, vel supponere, sed potius antecedere, & causare, ac proinde prædefinire liberam electionem, & determinationem voluntatis creatæ. Consequentia patet, si enim eam expectaret, vel supponeret, non esset primum eligens, & primum determinans respectu illius; illud enim quod est primum in aliquo genere, nullum aliud in tali ordine præsupponit, sed est causa, & mensura cæterorum.

119. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Inter primum & secundum liberum, seu inter voluntatem divinam & humanam, eligentes & determinantes aliquam actionem liberam, v. g. conversionem Petri, debet esse aliqua subordinatio, ac proinde aliqua prioritas & posterioritas; subordinatio enim dicit ordinem, ordo autem essentialiter importat prioritatem & posterioritatem: Sed prioritas in eligendo, respectu talis conversionis, ut absolute vel conditionate futuræ, non potest se tenere ex parte voluntatis creatæ Petri: Ergo debet se tenere ex parte voluntatis divinæ, talem conversionem prædefinientis, & prædeterminantis. Major patet, Minor verò probatur multipliciter. In primis enim si talis prioritas se teneret ex parte voluntatis creatæ, illa esset primum liberum respectu talis conversionis: illud enim censetur esse primum liberum respectu alicujus operationis, quod primò eam eligit, & determinat.

Secundò, Nos prius eligeremus Deum, quam Deus nos eligeret: quod repugnat verbis Christi Domini Joan. 15. dicentis: *Non vos me elegistis, sed ego elegi vos.* Quorum verborum sensus est, juxta explicationem D. Augustini cap. 17. de prædest. Sanctorum, & D. Thomæ in hunc lo-

cum Joannis: Apostolos non prius elegisse sequi Christum, quam ipsos Christus elegerit in Discipulos.

Tertiò, Voluntas divina subordinaretur humanæ, subjungeretur illi, essetque eâ posterior, & veluti ejus pedissequa: quod est contra definitionem Concilij Arausiacani, & contra expressam doctrinam D. Augustini.

Denique, Cum voluntas creata essentialiter dependeat in volendo & operando à divina, implicat contradictionem, quod homo sit, vel concipiatur prius volens, & eligens aliquam actionem bonam, quam Deus: juxta illud Augustini, *Velle quod bonum est non possum, nisi in velle.*

Secunda ratio sumitur ex D. Thoma in quaestionibus disputatis, quæst. unicâ de providentia art. 10. ubi ait: *Omne multiforme, & mutabile, & deficiente potens, reducitur sicut in principium in aliquod uniforme, & immutabile, ac indefectibile.* Sed electiones nostræ multipliciter habent, mutabilitatem, ac defectibilitatem, ut experientia constat: Ergo debent reduci in divinum decretum, tanquam in principium omnino uniforme, immutabile, & indefectibile. Quam rationem tangit etiam Aristoteles 7. Eudemicæ Ethicæ cap. 18. relatus à D. Thoma 3. contra Gentes cap. 89. ubi sic ait: *Hujus (inquit Philosophus) quod aliquis intelligat, consilietur, eligat, & velit, oportet aliquid esse causam: quia omne verum oportet quod habeat aliquam causam: si autem est causa ejus aliud consilium, & alia voluntas præcedens, cum non sit procedere in his in infinitum, oportet devenire ad aliquod primum: hujusmodi autem primum, oportet esse melius ratione, quod est Deus: Est igitur primum principium nostrorum consiliorum, & voluntatum.*

Tertia ratio: Deus habet perfectam providentiam de electionibus, & actibus liberis creaturæ rationalis: Ergo illos prædefinit, & prædeterminat. Antecedens est certum, & demonstratur à D. Thoma 3. contra Gent. cap. 90. potestque evidenti ratione suaderi. Homines enim habent providentiam & regimen de suis actibus liberis, & leges condunt de his quæ liberè agenda sunt: Ergo à fortiori Deus, alioquin humana providentia aliquid attingeret ad quod divina non se extenderet. Consequentia verò probatur. Providentia enim quæ nititur decreto conditionato & indifferenti, quale solum plures ex Recentioribus in Deo admittunt, est valde imperfecta. Tum quia est incerta & fallibilis, utpote nixa decreto purè indifferenti, & non habenti infallibilem nexum cum consensu potius quam cum dissensu liberi arbitrij creati. Tum etiam quia est potentialis, & confusa, vaga, & indeterminata, utpote discernens concurrere cum causis liberis, vagè, & indeterminatè, & ad quodcumque illæ voluerint, & nihil in particulari circa nostros actus liberos definiendo, vel determinando. Tum denique, quia talis providentia in sua determinatione & causalitate dependet à libero arbitrio, concursu Dei indifferentem, ad speciem actus determinante, & est veluti pendula, & liberi arbitrij consensum & determinationem expectans.

Similiter etiam alia providentia quæ utitur decreto absolute, supponente prævisionem futuri consensu per scientiam mediam, est imperfecta, utpote pure speculativa, & explorativa consensus liberi arbitrij sub conditione futuri, quem non prædefinit, nec prædestinat, sed tantum

tantum prævidet & explorat. Præterea talis providentia infirmitatem & impotentiam Deo attribuit, & illi denegat supremam dominium in nostras voluntates, & ut loquitur Augustinus, *Humanorum cordium quocunque voluerit inclinandum omnipotentissimam potestatem*, ut alibi fusè exposuimus; Deumque assimilat illis hominibus, de quibus fit mentio Lucæ 14. quorum alter volens ædificare turrim, prius sedens computat si habeat sumptus necessarios ad perficiendum, ne incipiat, & perficere non possit. Alter verò iturus committere bellum adversus alium Regem, cogitat si possit cum decem milibus occurrere venienti cum viginti milibus. Ut enim est in illis hominibus sollicitudo, & anxietas ad media inquirenda, ita similiter in Deo constitunt scientiam mediam, ad explorandas occasiones, opportunitates, & circumstantias temporis & loci, in quibus homo confensus est divinæ vocationi, & ad investiganda media per quæ certo & infallibiliter possit assequi quod intendit. Item sicut in illis hominibus est impotentia: si enim essent omnipotentes, sine virium suarum examine aggredierentur intrepidè quæ cogitant. Ita etiam in Deo fingitur impotentia & infirmitas, si independenter ab illa præscientia & prævisione futuri consensûs humanæ voluntatis, non habeat in thesauris suæ omnipotentia media efficacissima, quibus fortiter & suaviter, infallibiliter & liberè, possit movere, applicare, ac determinare voluntates nostras, ad volendum quicquid ipse voluerit. *Quis porro (inquit Augustinus) tam impudè desipiat, ut dicat Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere?*

Possit etiam suaderi conclusio argumento desumpto ex indifferentia voluntatis, quæ cum quandoque sit in actu, quandoque in potentia, non potest in actu exire, nisi ab aliquo movente extrinseco, quod sit semper in actu, & nunquam in potentia, ad unum per modum liberi determinetur, juxta illud Commentatoris secundo physic. *Ab eo quod est ad unumlibet, non sequitur aliqua actio, nisi ab aliquo alio inclinetur ad unum.* Sed quia hanc rationem in Tractatu de scientia Dei attingimus, eamque fusiùs prosequemur in Tractatu de actibus humanis, eam in præfenti prætermittimus, ut ad aliam ex Tractatu de Incarnatione desumptam progrediamur.

§. VIII.

Argumentum desumptum ex mysterio Incarnationis.

123. **U**ltimò suaderi potest conclusio argumento desumpto ex Tractatu de Incarnatione, quod potest sub hac forma proponi. Secundum Scripturam, & Sanctos Patres, omnes actiones & passiones Christi fuerunt à Deo prædefinitæ, & imperatæ; & tamen, non obstante tali prædefinitione & præcepto, fuerunt meritoria, & consequenter perfectè libera, cum libertas sit una ex conditionibus ad meritum requisitis: Ergo simul stant hæc duo, quòd aliquis actus sit à Deo prædefinitus & prædeterminatus, & nihilominus sit perfectè liber, & meritorius; & sic ruit præcipuum Adversariorum fundamentum. Consequentia patet, Antecedens probatur ex illo Lucæ 22. *Filius hominis sicut definitum est vadit.* Et Actorum 4. *Convenerunt in civitate*

Tom. I.

A *ista adversus sanctum puerum tuum Jesum quem unxisti, Herodes & Pontius Pilatus, cum Gentibus & populis Israël, facere que manus tua & consilium tuum DECREVERUNT fieri.* Unde Leo Papa Sermone 7. de passione Domini: *Nulla poterat ratione turbari, quod ante æterna secula, & misericorditer erat dispositum, & incommutabiliter PRÆFINITUM.* Et Sermone 9. *Sacramentum humani generis fuit ante tempora æterna dispositum, & per multas significaciones omnibus retro seculis nunciatum.* Item D. Athanasius relatus à D. Thoma opusculo 1. cap. 16. docet *Mysterium Incarnationis esse factum, secundum PRÆDETERMINATIONEM DIVINAM:* Ergo actiones & passiones Christi Domini fuerunt à Deo prædefinitæ.

B Duobus modis ab hoc argumento conantur se expedire Adversarij. In primis enim aliqui cum Vazque, Valentia, & Moncæo, dicunt actiones & passiones Christi Domini fuisse quidem à Deo prædefinitas, & Christo imperatas à Patre, quantum ad substantiam, sed non quantum ad circumstantias; putà quòd Christus moreretur tali loco, tali tempore, tali modo. Unde consequenter ad hanc doctrinam asserunt, Christum non meruisse adimplendo præceptum Patris, quantum ad substantiam, sed solum quantum ad circumstantias.

C Alij verò negare non audent actiones & passiones Christi Domini fuisse prædefinitas à Deo, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad circumstantias, sed addunt talem prædefinitionem supponere prævisionem futuri consensûs voluntatis humanæ Christi. Unde duo signa vel instantia rationis in Deo fingunt, in quorum primo dicunt, Deum explorasse, & prævidisse per scientiam mediam, quid voluntas creata Christi volitura esset, si poneretur in talibus & talibus circumstantiis; & videns quod illa liberè consensura esset ejus prædefinitioni & præcepto, voluit in sequenti signo illi imponere præceptum moriendi, ejusque mortem & passionem, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad circumstantias, prædefiniuit.

D Utraque hæc responsio in Tractatu de Incarnatione à nostris Thomistis multipliciter confutari solet. Contra primam arguitur primò ex illo Joan. 4. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Quibus verbis denotatur, non solum substantiam operis, sed etiam modum ex circumstantiis desumptum, sub præcepto Patris fuisse, ac proinde fuisse ab ipso prædefinitum. Unde Actorum 4. illa circumstantia mortis Christi, quod Herodes & Pilatus convenerint in Hierusalem, dicitur à Deo decreta. Proditio Judæ, flagellatio, crucifixio, acetii & fellis potatio, passim in Psalmis prophetantur. Circumstantia etiam temporis notatur Joan. 13. *Sciens Iesus quia venit hora ejus.* Et capite 17. *Pater venit hora, clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te.* Quæ verba exponens D. August. Tract. 104. in Joan. sic ait: *Ostendit omne tempus, & quid, & quando faceret, vel fieri sineret, ab illo esse dispositum, qui tempori subditus non est: quoniam qua futura erant per singula tempora, in Dei sapientia causas efficientes habent, in qua nulla sunt tempora. Non ergo credatur hæc hora, fato urgente venisse, sed Deo potius ordinante.*

E Secundò impugnatur eadem responsio: Christus mortuus est ex perfectissima obedientia, imò ut ait Bernardus, *Ne perderet obedientiam,*

T 11

In Tractatu de scientia Dei disp. 6. art. 6. §. 5.

In Enciclopedia cap. 58.

Disp. 6. art. 2. §. 8.

Cap. 4.

Cap. 8.

124.

125.

126.

127.

perdidit vitam: Sed perfectior est obedientia, quæ opus quoad substantiam & omnes circumstantias, præceptum, & prædefinitionem supponit, quam quæ solum supponit substantiam operis præceptam & prædefinitam: Ergo non solum mors Christi, quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad omnes ejus circumstantias, fuit Christo imperata, & à Deo prædefinita.

128. Tertiò, Ex hac doctrina & responsione Adversariorum sequitur Christum non meruisse ex eo præcisè quòd mortuus est, sed ex eo solum quòd tali vel tali modo, aut loco, puta in cruce, in monte Calvaria, &c. At hoc absurdum, & erroneum est: Ergo &c. Sequela Majoris est evidens, nam juxta principia Adversariorum, in Christo non potest esse libertas, nec consequenter meritum, ex ea parte quæ est prædefinitio, vel præceptum: Ergo si mors Christi fuit à Deo quantum ad substantiam prædefinita, & à Patre imperata, illa non potuit esse libera, nec consequenter meritoria quantum ad substantiam. Falsitas autem Minoris constat. Tum quia Apostolus ad Philippenses 2. docet quòd Christus meruit sui nominis exaltationem, per mortem & passionem quam ex obedientia pertulit: *Factus (inquit) obediens usque ad mortem, propter quod & Deus exaltavit illum &c.* Tum etiam, quia ipsa mors & passio Christi, quantum ad substantiam, fuit opus maximè difficile, & laboriosum Christo. Tum denique, quia illa fuit satisfactoria pro peccatis nostris, ut est certum de fide: Ergo & meritoria. Consequentia patet: Non enim minor requiritur libertas ad satisfactionem, quam ad meritum.

129. Denique impugnatur eadem responsio. Divina providentia, cum sit perfectissima, & universalissima, & se extendat ad omnia ad quæ se extendit ejus causalitas, attingit actus nostros liberos, non solum quoad substantiam, sed etiam quantum ad omnes illorum circumstantias, formalitates, & modos; ut constat ex supra dictis: Ergo cum Deus habeat, vel habuerit multò perfectiorem providentiam de actionibus & passionibus Christi Domini (quia illæ erant summi momenti, & infiniti valoris & æstimationis, & ab ipsis pendeat salus orbis, & honoris divini instauratio) quam de nostris operationibus, negari non potest illas fuisse ab ipso prædefinitas, non solum quantum ad substantiam, sed etiam quantum ad modum & circumstantias.

130. Secunda etiam responsio efficaciter impugnari potest, ex triplici absurdo & inconvenienti quod ex illa sequitur. In primis enim hæc responsio evacuat meritum obedientiæ Christi. Tunc enim obedientia destruitur, quando superior tenetur accommodare voluntatem suam voluntati inferioris, & non è contra; tunc enim superior magis facit voluntatem subditi, quam subditus voluntatem prælati. Atqui si Deus, salvâ & incolumi Christi libertate, nihil potuit ei præcipere, nec ullam ejus actionem, vel passionem prædefinire, nisi prius exploraverit per scientiam mediam, quid ille ex innata libertate voliturus esset, debuit voluntatem suam accommodare voluntati Christi, & operari, non secundum consilium voluntatis suæ, sed juxta consensum & determinationem voluntatis humanæ Christi: Ergo ex hac responsione & doctrina destruitur meritum obedientiæ Christi.

Hoc potest magis declarari exemplo Religiosorum: si enim prælatus teneretur se accommo-

A dare voluntati subditorum, nec posset eis præcipere, nisi quod prævideret eos ex innata libertate, & propria inclinatione volituros, certè facile esset ipsis obtemperare, & nullum, aut parvum foret in Religiosis obedientiæ meritum. Unde sicut in tali casu Religiosus non posset dicere: sicut præcipit mihi prælatus sic facio, sed potius dicere deberet, sic facio sicut prælatus prævidit me volitutum. Ita similiter, Christus non debuisset dicere: *sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio*: Sed potius, sic operor & ago, sicut Pater ab æterno præscivit me volitutum.

Secundò, Si voluntas quam Christus habuit moriendi in cruce pro salute hominum, antecederet decretum & prædefinitionem Dei, sequitur quòd salus hominum debeat refundi tanquam in primam causam, in humanam Christi voluntatem, non verò in divinum decretum, & æternam Dei prædeterminationem: hoc autem est plusquam falsum: Ergo & illud. Sequela probatur: Illa causa quæ primò se determinat ad salutem hominum, est prima causa, & prima radix talis salutis: At juxta hanc responsionem & doctrinam Adversariorum, divina voluntas non primò se determinat ad talem salutem, sed ipsa humana voluntas Christi: siquidem Deus antecederet ad suum decretum, quod nihil aliud est quam libera suæ voluntatis determinatio, prævidit per scientiam mediam quòd humana voluntas Christi, postea in tali & tali circumstantia, erat se determinatura ad moriendum in cruce pro salute hominum: Ergo divina voluntas non fuit prima causa, & primum determinans hominum salutem, sed potius ipsa humana voluntas Christi.

Tertiò, Ex eadem responsione sequitur prædestinationem Christi non fuisse purè gratuitam, sed dependentem à præscientia meritorum: Consequens est falsum, ut demonstrant Theologi in Tractatu de Incarnatione, & multis Scripturæ testimonijs probat D. Augustinus in libro de prædestinatione Sanctorum cap. 15. & sequentibus: Ergo &c. Sequela probatur: Ideò plures ex Adversarijs docent prædestinationem Angelorum & hominum fieri ex prævisis meritis, quia Deus in signo rationis antecedenti electionem illorum ad gloriam, prævidit bona illorum opera, & futurum consensum voluntatis creatæ: Ergo similiter, si in signo antecedenti Christi prædestinationem, prævidit bona ejus opera futura, & futurum consensum voluntatis humanæ Christi, ejus prædefinitio non fuit purè gratuita, sed dependens à præscientia meritorum.

ARTICVLVS IV.

Præcipua objectiones solvuntur.

Præcipuæ Adversariorum objectiones solutæ sunt supra, agendo de divinatorum decretorum efficacia, & in Tractatu de scientia Dei, convellendo fundamenta scientiæ mediæ; solum hinc restant quedam Scripturæ & SS. Patrum testimonia exponenda, quæ videntur militare contra nostram sententiam.

